

Список використаної літератури

1. Головань М. С. Компетенція та компетентність: порівняльний аналіз понять / М. С. Головань // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2011. – № 8. – С. 224 - 233.
2. Конопля А. И. Методологические принципы реализации компетентностного подхода в ВУЗе / А. И. Конопля, Т. Д. Василенко // Высшее образование в России. – 2015. – № 1. – С. 103 - 108.
3. Кучай О.В. Компетенція і компетентність – відображення цілісності та інтеграційної суті результату освіти / О.В. Кучай // Рідна школа. – 2009. – №11. – С. 44 – 48.
4. Лейко С.В. Поняття «компетенція» та «компетентність» і теоретичний аналіз / С.В.Лейко // Педагогіка. – 2013. – № 4. – С. 128 - 135.
5. Митрофанова К. А. Понятия компетенции и компетентности в высшем медицинском образовании России / К. А. Митрофанова // Научный диалог. – 2016. – № 1 (49). – С. 285- 297.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ Й ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ СТУДЕНТАМ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ

Черняк В.В., Дев'яткін О.Є., Нікіфоров А.Г., Мустафіна Г.М.

Українська медична стоматологічна академія

Актуальність вивчення предмета і засвоєння ґрунтовних знань із судової медицини зумовлена не лише навчальними програмами і планами, а й необхідністю усвідомлення експертного значення і необхідних знань із теорії та практики для участі в експертних дослідженнях і залучення лікаря будь-якої спеціальності для вирішення експертних завдань згідно з чинним законодавством України.

Ключові слова: *судова медицина, кредитно-модульна система, методика викладання, сучасні технології навчання, судово-медичне значення, експертне значення.*

The relevance of studying the subject and obtaining thorough knowledge of forensic medicine is due not only to the curricula and plans, but also to the necessity for understanding of expert judgment and the acquisition of the necessary knowledge in theory and practice to participate in expert research, the involvement of the doctor of any specialty for solving expert tasks in accordance with the current legislation of Ukraine.

Keywords: *forensic medicine, credit-module system, teaching methodology, modern learning technology, forensic medical, expert significances.*

Навчальні дисципліни «Судова медицина» і «Судова медицина (стоматологія)» вивчаються в медичних ЗВО на 4 курсі медичного факультету і 3 курсі стоматологічного факультету. Організація навчального процесу відбувається за кредитно-модульною системою. Програма дисципліни для студентів 4 курсу медичного факультету структурована на 1 модуль, що становить усього 62 години, тобто 2,07 кредиту, які охоплюють 26 годин (12 навчальних тем) практичних занять, 6 годин лекцій і 13 заняття – підсумкове; 30 годин відведено на самостійну роботу студентів. Натомість структура дисципліни «Судова медицина (стоматологія)» за новою програмою для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 221 «Стоматологія» також складає 1,6 кредиту, структурована в 1 модуль, становить усього 48 годин, з яких лише 18 годин відведено на практичні заняття, 8 годин лекційних і 22 години – на самостійну роботу. Звісно, що кількості годин, відведених на практичні заняття, вкрай недостатньо для чіткого розуміння предмета й особливо засвоєння всіх особливостей судово-медичних досліджень, виконання експертних функцій, що і визначає основу практичного застосування знань із судової медицини. Зважаючи на ці умови і можливості викладання предмета, завдання співробітників курсу полягає в тому, аби в повному обсязі та якомога ширше використовувати всі відомі навчально-методичні й наочні засоби навчання.

Актуальність вивчення предмета й засвоєння ґрунтовних знань із судової медицини зумовлена не лише навчальними програмами, планами, а й необхідністю усвідомлення експертного значення й засвоєння необхідних знань із теорії та практики для участі в експертних дослідженнях і залучення лікаря будь-якої спеціальності для вирішення експертних завдань згідно з чинним законодавством України. Так, відповідно до ст. 238 кримінально-процесуального кодексу України від 20.11.2012 р. огляд слідчим місця події відбувається із залученням лікаря-судово-медичного експерта або, за неможливості вчасного залучення такого спеціаліста із судово-медичної експертизи, – особи, яка має диплом фахівця з повною вищою медичною освітою і кваліфікацію лікаря, незалежно від спеціальності. Сучасний випускник медичного вишу має бути освіченим, добре теоретично і практично підготовленим за всіма напрямками медичної галузі, конкурентоспроможним [2;3]. Мотивувальним фактором у цьому разі, безперечно, залишається факт необхідності знань із судової медицини для подальшої роботи лікаря будь-якої спеціальності. Для підтримання належної кваліфікації та необхідного рівня загально-медичних знань протягом усієї практичної діяльності потрібна безперервна самоосвіта, а також післядипломна підготовка, але основний багаж знань здобувається протягом усіх років навчання в ЗВО.

Так, навчально-методичне забезпечення і засвоєння предмета передбачає використання і класичних методів викладання, і новітніх. Пильну увагу необхідно звертати на всі структурні компоненти предмета. На курсі судової медицини широко використовується наочний матеріал: муляжі, вологі препарати, мікропрепарати за темами практичних занять і лекцій, таблиці. У достатній кількості використовується ілюстративний матеріал: фотоілюстрації за темами, електронні та паперові варіанти. Розроблені блоки завдань для самостійної роботи студентів, а також ситуаційні задачі та тестові завдання за темами, а також для підсумкового модульного контролю. Особли-

вий інтерес у студентів завжди викликають практичні заняття в музеї кафедри та у відділі експертизи трупів, а також у відділеннях судово-медичної криміналістики і судово-медичної цитології.

Крім різнопланового використання ілюстративного матеріалу судово-медичної документації, розроблені сценарії судових засідань за участі лікаря-судово-медичного експерта для розуміння експертних завдань, прав і обов'язків лікаря-експерта, що передбачено чинним законодавством України; постійно використовуються мультимедійні технології навчання, що дозволяє підвищити ефективність навчального процесу та посилює практичний і науковий інтерес до предмета [4]. Також до інформації, яка використовується на паперових носіях (усі методичні розробки і приклади тестових, ситуаційних задач; акти судово-медичного дослідження (обстеження), висновки експертів щодо різних об'єктів судово-медичного дослідження; навчальні посібники курсу, додатки за окремими темами, кафедральні навчальні посібники) додаються відеофільми і мультимедійні презентації лекцій у вигляді електронних файлів, розміщених у електронній бібліотеці УМСА. Пакет навчально-методичної бази курсу повністю продубльований на сайті академії. Крім того, особлива увага приділяється завданням ліцензованого іспиту «Крок 2». Так, завдання з бази даних «Крок 2» із судової медицини підготовлені та щорічно оновлюються у двох варіантах трьома мовами. Перший кафедральний варіант передбачає не лише правильну відповідь, а й її обґрунтування та посилання на джерело інформації. Другий варіант повністю відповідає буклетам, підготовленим деканатами для пілотних тестувань. Крім того, кафедрою підготовлено завдання формату А (типіві), які також постійно оновлюються. Обидва варіанти і завдання формату А використовуються на кожному практичному занятті відповідно до тем і забезпечують необхідний обсяг знань та рівень підготовки для успішного складання ліцензованого іспиту «Крок 2».

Для викладання дисципліни «Судова медицина (стоматологія)» студентам 3 курсу стоматологічного факультету запроваджено спочатку ознайомлення із методикою судово-медичного дослідження трупів, потім студенти вивчають і самостійно описують на практичних заняттях стоматологічний статус, а також вивчають питання судово-медичної травматології й особливості ушкоджень щелепно-лищевої ділянки [1].

Використання всіх запропонованих методів і засобів навчання сприяє активації пізнавального процесу, дає можливість викладачеві ширше й об'єктивніше оцінювати кожного студента індивідуально. Адже розширюються можливості аналізувати рівень засвоєння знань і стандартизувати процедуру оцінювання з кожного виду навчально-теоретичної діяльності та практичних навичок, що передбачені програмою. Так, основні завдання під час вивчення предмета полягають у засвоєнні постулатів танатології, судово-медичної травматології, а також розуміння судово-медичного значення трупних явищ, давності настання смерті, критеріїв тілесних ушкоджень, опису характеру ушкоджень та їхнього механогенезу. Такий системний підхід під час усього періоду навчання забезпечує базові знання з предмета, дає можливість запам'ятовувати основні терміни, які часто є одночасно ключовими словами для завдань «Крок 2», вирішує питання міжпредметної інтеграції та виконання в повному обсязі вимог програм і навчальних планів.

Список використаної літератури

1. Актуальні питання контролю знань студентів із судової медицини / [Черняк В.В., Дев'яткін О.Є., Нікіфоров А.Г., Мустафіна Г.М.] // Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2018. – С.242-243.
2. Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів вищого державного навчального закладу України «Українська медична стоматологічна академія» / В.М. Ждан, В.М. Бобирьов, С.М. Білаш [та ін.] / Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2017. – С. 3-5.
3. Черняк В.В. Удосконалення навчального процесу з дисципліни «судова медицина» / Черняк В.В., Дев'яткін О.Є., Нікіфоров А.Г. // Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2016. – С.239-241.
4. Черняк В.В. Формування експертного компоненту лікарського мислення під час вивчення судової медицини / Черняк В.В. // Основні напрямки удосконалення підготовки медичних кадрів у сучасних умовах: матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2015. – С.260-262.